

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτων, Πρωταγόρας, 321b-322a

Ἄτε δὴ οὖν οὐ πάνυ τι σοφὸς ὢν ὁ Ἐπιμηθεὺς ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνάμεις εἰς τὰ ἄλογα· λοιπὸν δὴ ἀκόσμητον ἔτι αὐτῷ ἦν τὸ ἀνθρώπων γένος, καὶ ἠπόρει ὅτι χρῆσαιτο. Ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται Προμηθεὺς ἐπισκεψόμενος τὴν νομὴν, καὶ ὁρᾷ τὰ μὲν ἄλλα ζῶα ἐμμελῶς πάντων ἔχοντα, τὸν δὲ ἄνθρωπον γυμνὸν τε καὶ ἀνυπόδητον καὶ ἄστρωτον καὶ ἄοπλον· ἤδη δὲ καὶ ἡ εἰμαρμένη ἡμέρα παρῆν, ἐν ᾗ ἔδει καὶ ἄνθρωπον ἐξίέναι ἐκ γῆς εἰς φῶς. Ἀπορία οὖν σχόμενος ὁ Προμηθεὺς ἦντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὕροι, κλέπτει Ἥφαίστου καὶ Ἀθηνᾶς τὴν ἔντεχνον σοφίαν σὺν πυρί—ἀμήχανον γὰρ ἦν ἄνευ πυρὸς αὐτὴν κτητὴν τῷ ἡ χρησίμην γενέσθαι—καὶ οὕτω δὴ δωρεῖται ἀνθρώπῳ. Τὴν μὲν οὖν περὶ τὸν βίον σοφίαν ἄνθρωπος ταύτῃ ἔσχεν, τὴν δὲ πολιτικὴν οὐκ εἶχεν· ἦν γὰρ παρὰ τῷ Δίῳ. Τῷ δὲ Προμηθεῖ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς οἴκησιν οὐκέτι ἐνεχώρει εἰσελθεῖν—πρὸς δὲ καὶ αἱ Διὸς φυλακαὶ φοβεραὶ ἦσαν—εἰς δὲ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ Ἥφαίστου οἶκημα τὸ κοινόν, ἐν ᾧ ἐφιλοτεχνεῖτην, λαθὼν εἰσέρχεται, καὶ κλέψας τὴν τε ἔμπυρον τέχνην τὴν τοῦ Ἥφαίστου καὶ τὴν ἄλλην τὴν τῆς Ἀθηνᾶς δίδωσιν ἀνθρώπῳ, καὶ ἐκ τούτου εὐπορία μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίνεται, Προμηθέα δὲ δι’ Ἐπιμηθέα ὕστερον, ἥπερ λέγεται, κλοπῆς δίκη μετῆλθεν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μον. 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μον. 3):

1. Ο Προμηθέας διαπίστωσε ότι ο άνθρωπος δεν ήταν εφοδιασμένος με τις απαραίτητες ιδιότητες για την επιβίωσή του.
2. Η πολιτική τέχνη ανήκε στη θεά Αθηνά.
3. Ο Επιμηθέας τιμωρήθηκε για την απερίσκεψιά του.

β. Ποιες συγκεκριμένες ατέλειες παρουσίαζε ο άνθρωπος αρχικά σύμφωνα με τον μύθο του Πρωταγόρα; (μον. 4)

B1. Να διευκρινίσετε τις έννοιες *έντεχνος σοφία* και *έμπυρος τέχνη*. Πώς σχετίζονται αυτές οι έννοιες με την *περι τὸν βίον σοφίαν*;

Μονάδες 10

B2. **ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ**

Αἰσχύλος, Προμηθεὺς Δεσμώτης, στ. 487-506

Στην τραγωδία *Προμηθεὺς δεσμώτης*, το Κράτος και η Βία, μαζί με τον απρόθυμο Ἥφαιστο, εκτελώντας τη διαταγή του Δία, καθηλώνουν τον Προμηθέα πάνω σε ένα βράχο της Σκυθίας, επειδὴ έκλεψε από τους θεοὺς τη φωτιά και τη χάρισε στους ανθρώπους. Στον τόπο εκείνο φθάνουν με τη σειρά οι Ωκεανίδες (ο χορός), ο συμπάσχων Ωκεανὸς και η Ἰώ. Στους επισκέπτες αυτούς ο Προμηθεὺς μιλάει για την προσφορά του στους ανθρώπους.

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ:

*Και των αρπαχτικῶν πουλιῶν καθάρια
τους ὀρισα το πέταγμα· σημάδι,
εξαίσιο το δεξί να λογαριάζουν
και το ζερβὶ κακότυχο. Ποιες ἔχτρες (490)
ἔχει καθένα, ποιες συνήθειες και φιλίες,
πῶς σμίγει σε κοπάδι, και των σπλάχνων
τη λαμπερὴ μορφή, τι χρώμα νά ἔχουν
στους θεοὺς για ν' ἀρέσουνε κι ἀκόμη
τις πλήθεις ὄψεις του λοβοῦ και της χολῆς (495)
και τα μεριά με πάχος σκεπασμένα
και το μακρὺ το κόκαλο της πλάτης
πυρώνοντας στη θράκα, ἐγὼ το δρόμο
δύσκολης στους θνητοὺς χάραξα τέχνης·
και τα λαμπρά φανέρωσα της φλόγας
σημάδια, που αφανέρωτα ἦταν πρώτα.
Αυτά λοιπόν· και κάτω ἀπὸ το χῶμα (500)
κρυμμένους θησαυροὺς για τους ανθρώπους,
σίδερο και χαλκό, χρυσάφι, ἀσήμι,
ποιος θά ἔλεγε πως τὰ ἔβρε πρώτος;
Κανείς, καλὰ το ξέρω, ἐχτός αν θέλει*

να φλυαρεί του κάκου. Μ' ένα λόγο
στο λέω για να το μάθεις στους θνητούς (505)
όλες οι τέχνες απ' τον Προμηθέα.

Μτφρ. Τ. Ρούσσου

Πώς παρουσιάζεται ο Προμηθέας στο παραπάνω απόσπασμα από την τραγωδία του Αισχύλου *Προμηθεύς Δεσμώτης* και πώς στον μύθο του Πρωταγόρα; Να εντοπίσετε ομοιότητες και διαφορές.

Μονάδες 10

B3. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη:

1. Ο Σωκράτης παρομοιάζει τον εαυτό του με μαία στην προσπάθεια του να βοηθήσει τον συνομιλητή του στην αναζήτηση της αλήθειας.
2. Ο Πλάτων πίστεψε πως θα μπορούσε να μεταμορφώσει τον Διονύσιο Β' σε φιλόσοφο- βασιλέα.
3. Στον διάλογο *Πρωταγόρας* Σωκράτης και Πρωταγόρας καταλήγουν σε οριστικά συμπεράσματα.
4. Μετά την επιστροφή του στην Αθήνα από το πρώτο του ταξίδι του στην Σικελία, ο Πλάτων ίδρυσε την Ακαδημία
5. Για τους αρχαίους Έλληνες η αρετή του ανθρώπου ως ιδιώτη διέφερε από την αρετή του ανθρώπου ως πολίτη.

Μονάδες 10

B4. Να αντιστοιχίσετε καθεμία νεοελληνική λέξη της στήλης Α με την **ετυμολογικά συγγενή** αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Α περισσεύουν.

A	B
1. σκοπιμότητα	α. <i>ένεχώραι</i>
2. απουσία	β. <i>λαθών</i>
3. φωλιά	γ. <i>έπισκεψόμενος</i>

4. ενέχυρο	δ. <i>φῶς</i>
5. παραχώρηση	ε. <i>ἦσαν</i>
6. φωστήρας	
7. λαθραίος	

Μονάδες 10

Απαντήσεις

ερμηνευτικές Ερωτήσεις

1. Να συγκρίνετε την εικόνα του Επιμηθέα με του Προμηθέα. Να λάβετε υπ'όψιν την ετυμολογία των δύο ονομάτων
2. Πού αναφέρονται οι αντωνυμίες *αὐτήν* και *τῷ* στη φράση *ἀμήχανον γὰρ ἦν ἄνευ πυρὸς αὐτήν κτητὴν τῷ ἢ χρησίμην γενέσθαι*; (μονάδες 4)
3. **β.** Τι άλλο χρειάζονται οι άνθρωποι που δεν μπορεί να το προσφέρει ο Προμηθέας, σύμφωνα με τον μύθο του Πρωταγόρα; (μονάδες 4)
4. **B1.** Πώς εξηγείται η φράση *ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας* με δεδομένο ότι ο σοφιστής Πρωταγόρας ήταν αγνωστικιστής;
5. Ποια ήταν η αρχική κατάσταση του ανθρώπου ως προς την επιβίωσή του και ποια μετά το δώρο του Προμηθέα; (μονάδες 4)
6. **B1.** Να εξηγήσετε το νόημα της φράσης «*τὴν περὶ τὸν βίον σοφίαν*».
- 7.